

ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 118-0-Рев-09-001 035
Бања Лука, 24.6.2010. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Петра Бајића, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић, Сенада Тице, Златка Куленовића и Горјане Попадић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља Н С1., обоје из В., које заступа А. И. адвокат из Г., против туженог Д. Ј. из З., кога заступа М. Д., адвокат из Г., ради утврђења правне ваљаности тестаментa, одлучујући о ревизији туженог против пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 011-0-Гж-08-001 961 од 26.2.2009. године, на сједници одржаној 24.6.2010. године донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија туженог се уважава, пресуда Окружног суда у Бањој Луци број 011-0-Гж-08-001 961 од 26.2.2009. године преиначавача тако што се његова жалба уважава, пресуда Основног суда у Градишци број П-964/99 од 21.4.2003. године преиначавача и суди:

„Одбија се захтјев тужитеља да се утврди да је правно ваљана власторучна опорука А. Ј. из В. сачињена 29.7.1994. године у В. што је тужени дужан признати и трпити да се на основу те опоруке расправи заоставштина иза А. Ј.“

Тужитељи се обавезују да туженом солидарно накнаде трошкове парничног поступка у износу од 2.832,00 КМ у року од 15 дана под пријетњом принудног извршења.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Градишци број П-964/99 од 21.4.2003. године утврђено је да је правно ваљана својеручна опорука пок. А. Ј. сачињена 29.7.1994. године и тужени је обавезан да то призна и трпи да се њена заоставштина расправи на основу наведене опоруке и да тужитељима накнади трошкове парничног поступка у износу од 2.650,00 КМ

Другостепеном пресудом Окружног суда у Бањој Луци број 011-0-Гж-08-001 961 од 26.2.2009. године жлаба туженог је одбијена и првостепена пресуда потврђена.

Тужени ревизијом побија другостепену пресуду због повреда одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права и предлаже да се побијана пресуда преиначи тако да се његова жалба уважи првостепена пресуда преиначи и тужитељ одбије са тужбеним захтјевом или да се та пресуда укине и предмет врати истом суду на поновно суђење.

Тужитељ у одговору на ревизију предлаже да се ревизија туженог одбије као неоснована.

Наконведеног поступка првостепени суд је утврдио: да је у Основном суду у Градишци дана 29.7.1994. године сачињен судски тестамент којим је тестагорка пок. А. Ј. имовину уписану у П. Л. број 87 К. О. В. и у П. Л. број 95 К. О. Б. „оставила“ у наслеђе тужитељу Н. С1. са 1/1; да је правоснажном пресудом истога суда број П-183/98 од 31.8.1998. године утврђена ништавост тестамена јер је свједок тестамена био тестаментарни наследник, тужитељ Н. С1.; да је пок. А. Ј. истог дана саставила својеручну опоруку, према којој је покретну имовину и непокретну имовину означену у истој оставила тужитељима с знаком, да ће тужитељи, ако се њен унук Д. (овдје тужени) појави и ако му буде требало, да ће они њему дати „нешта!"; да је та опорука пок. А. којом је дио имовине оставила тужитељима, израз њене последње воље и захвалности према њима који су свакодневно водили бригу о њој и да на ваљаност опоруке не утичу општепознате ратне околности, те да је воља тестагорке била озбиљна, стварна и слободна и да то произлази из садржаја писама упућених (у том периоду) туженом и његовој мајци М. Ј.; да су два пасуса својеручне опоруке писана у различитим временским размацима, да рукопис и то ријечи „нешта!“ (последња ријеч у првом пасусу опоруке) рукопис којим је у заглављу означен датум састављања опоруке, као и „ћирилични рукопис у десном углу опоруке“, нису рукопис пок. А. Ј. и да то не утиче на ваљаност опоруке из чијег садржаја „недвојбено произлази њена последња воља“; да је рјешењем Основног суда у Градишци број О-160/95 од 6.3.1997. године иза смрти пок. А. Ј. (умрле 20.7.1995. године) тужитељ Н. С1. проглашен за тестаментарног наследника са 1/1 на некретнинама уписаним у П.Л. број 95 К.О. Б. и П.Л. број 87 К.О. В. а да је тужени проглашен за наследника по праву представљања на сувласничком дијелу оставитељице од 9/40 уписаним у П.Л. број 15 К. О. В.

На основу оваквог стања чињеница првостепени суд је закључио да је својеручну опоруку од 29.7.1994. године пок. А. Ј. написала и потписала својом руком и да опорука представља изјаву њене последње воље коју до смрти није опозвала (преминула 20.07.1995. године) и да у конкретном случају, нису утврђени разлози за ништавост опоруке предвиђени одредбама чланова 56., 63., 65., 66. и 88. ст. 1. Закона о наслеђивању. Зато је првостепени суд усвојио тужбени захтјев тужитеља као у изреци првостепене пресуде.

Другостепени суд је опјеном доказа изведеним пред првостепеним судом закључио: да је предметни тестамент својеручни тестамент, написан руком тестагорке пок. А. Ј. изуев ријечи „нешта!“ и да испуњава законом прописане

услове за правну ваљаност; да предметни тестамент није јасно одређен због спорне ријечи „нешта“ али да је одредив у компарацији са судским тестаментом који је поништен због недостатка форме, да када, се испусти ријеч „нешта!“ предметни тестамент сачињен под условом и теретом и да је тестагорка одредила да, у случају да се „појави односно врати“ њен унук Д. Ј., тј. тужени да „ако му буде требало они ће му дати“... па како се тужени није вратио на имање, да је тај услов отпао; да је тестагорка у тестаменту састављеном од стране судије првостепеног суда Б. С. уз присуство записничара М. К., манифестовала вољу да безусловно оставља тужитељу Н. С1. спорне некретнине; да је спорни тестамент тестагорка сачинила у периоду трајања рата „због свог положаја и напуштености од стране туженог и његове мајке који се нису бринули о њој“..., да је тестамент сачинила на основу слободно изражене воље и да у писмима које је упућивала туженом не спомиње да је тестамент сачинила под притиском, него наводи да је тужитељи служе и да нема „ни једну ријеч притужбе на њих“. Из наведених разлога а на основу одредбе члана 65. и 66. Закона о наслеђивању другостепени суд је жалбу туженог одбио и првостепену пресуду потврди.

Другостепена одлука је резултат погрешне примјене материјалног права.

Тужитељи у тужби захтјевом траже утврђење правне ваљаности својеручног тестаamenta оставитељице пок. А. Ј. и обавезивање туженог да трпи да се на основу истог, расправи заоставштина иза оставитељице.

Својеручни тестамент је формалан уговор и ваљан је ако га је оставилац саставио својеручно у цјелини (члан 66. Закона о наслеђивању - „Службени лист СР БиХ“ број 7/80 - пречишћени текст). Овом врстом тестаamenta се обезбјеђује аутентичност тестаamenta, послје смрти оставитеља и њиме се доказује изворност воље оставитеља а за заинтересована лица он представља поуздано средство за доказивање последње воље.

Међу странкама је спорна изворност садржаја својеручног тестаamenta оставитељице у дијелу, је ли ријеч „нешта!“ на крају текста у првом пасусу, саставни дио изворног тестаamenta, својеручно написаног од стране оставитељице пок. А. Ј.

Наиме, у својеручном тестаменту ова оставитељица наводи да живи сама, па да је служе Н. С2. и Н. С1.; да им оставља своју покретнину и непокретнину, с тим да је до смрти послуже и сахране.... да послје њене смрти не може нико да се у то мијеша а ако се њен „унук Д. појави ако му буде требало они ће њему дати нешта!“.

Према налазу вјештака графолога Љ. Г. цјелокупни рукописни садржај инкриминисане опоруке од 29.7.1994. године, изузев рукописа ријечи „нешта!“ на крају првог пасуса, рукописа дагума у заглављу „29. VII 1994. године“ и ћириличног рукописа у доњем десном углу на крају тестаamenta (потписи свиједока који су потврдили да је тестамент сачинила А. Ј.), написала је пок. скрипторка А. Ј. Тужитељи, (а ни тужени), нису приговорили налазу вјештака графолога Љ. Г.

Како оставитељица у изворном својеручном тестаменту није написала и спорну ријеч „нешта!“ која у потпуности мијења садржај тестаamenta, према својеручном тестаменту оставитељице без те ријечи, за наследника се одређује тужени и то, уз услов: ако се он појави и ако му буде требало да тужени као тестаментарни наследник наслеђује њену заоставшину која је обухваћена спорним тестаментом. Како се тужени „појавио“ и у оставинском поступку, прихватањем заоставшине тестаторке (и спорних ствари), изразио вољу да му „спорне ствари требају“ што је био услов да ће тужитељи „њему даги“ предметне ствари, по налажењу овог суда, с обзиром на стање изведених доказа, у конкретном случају је остварен услов да спорне ствари наслеђује тужени према правилима о законском наслеђивању. Овакав закључак произлази примјеном допунског правила тумачења предметног тестаamenta из члана 88. ЗН. Према овом члану, одредбе тестаamenta тумаче се према правој намјени завјештаоца а у случају сумње, одредбе тестаamenta имају се тумачити тако да се примијени оно што је повољније за законског наследника или за лице коме је тестаментом наложена нека обавеза.

Одредбом члана 86. ст. 2. ЗН прописано је да завјешталац може у појединим одредбама тестаamenta поставити услове и рокове.

Приликом тумачења тестаamenta, осим изјаве у тестаменту, тј. ријечи које су у изјави употријебљене, треба узети у обзир и друге околности погодне за утврђење праве воље - намјере тестатора.

Код тумачења тестаamenta треба поћи од саме изјаве изражене у тестаменту, тј. од ријечи које су у изјави употријебљене а уз то узети у обзир и друге околности случаја које могу да објасне праву вољу оставиоца. Утврђивање праве воље оставитељице је фактичко питање. Будући да свака обавеза наложена тестаментом, у границама дозвољеног и могућег, дјелује као услов, ако је то била намјера завјештаоца и стога, није потребно да се у тестаменту изричито означи нека обавеза као услов па да она и дјелује као услов. Довољно је да се тумачењем одредаба тестаamenta установи права намјера завјештаоца према којој се одређена обавеза има смаграти условим, као што је овдје случај.

У конкретном случају, тумачењем предметног тестаamenta, полазећи од ријечи и других околности, по налажењу овог суда, права намјера завјештаоца је да пренесе у наслијеђе тужитељима ствари назначене у тестаменту уз услов, да ако се њен унук појави и ако му ствари требају, да ће они њему те ствари даги. Овако дата изјава не може се другачије схватити него да је завјешталац за наследника одредио тужитеље под наведеним условим, те како се њен унук „појавио“ и изразио жељу да му предметне ствари „требају“, наступио је раскидни услов у односу на тужитеље. Заго је погрешно другостепени суд закључио, да је за раскидни услов, према садржају тестаamenta, потребно да се тужени „врати на имање“ и да он то није учинио јер „има свој пут и другу животну оријетнацију“, с обзиром да такав раскидни услов не произлази из ријечи изражених у тестаменту ни из намјере оставитељице, на шта тужени с правом указује у ревизији, Погрешан је закључак

нижестепених судова да је предметни тестамент правно ваљан јер садржи ријеч „нешта!“ која није својеручни рукопис оставитељице а ни њена намјера, без које ријечи је тестамент садржајно другачији од тестаментa чија се правна ваљаност утврђује у овој правној ствари.

Наиме, тумачећи предметни тестамент на основу околности које су претходиле његовом сачињавању, прије свега на основу писама оставитељице упућених туженом, не произлази да је њена намјера била да на основу тестаментa пренесе у својину предметне ствари тужитељима под условом како то налази другостепени суд. У писму (без датума) упућеном туженом оставитељица наводи: да је служе Н. С2. и Н. С1., да јој донесу свако јутро млијeko и кад нешто скухају донесу за појести, да им она не може платити али да користе земљу да нешто посију и напасају краве на њеној земљи; у другом писму (без датума) понавља да је тужитељи служе, да раде земљу (покосе и напасају краве) наводећи, да им тужени то не заборави, да им не може ништа узвратити и да „гледа“ да они то раде и кад ње не буде, уз поруку „немој да то неко други обрађује да су они сада најважнији“, а ни из писма од 28.8.1994. године, не може се закључити да је предметни тестамент сачињен безусловно. Овим писмима оставитељица поручује туженом да не заборави на помоћ коју су јој пружали тужитељи и да након њене смрти неко други не обрађује земљиште тужитељице. Оваква порука не би имала мјеста да оставитељица предметни тестамент није саставила уз наведени услов, како је то напријед наведено.

Ни из других доказа изведених пред првостепеним судом не произлази закључак другостепеног суда у погледу тумачења наведеног тестаментa. Насупрот томе, садржај тестаментa, наведених писама и исказа свједока, да је оставитељица јако вољела унука тј. туженог да га је она одхранила од три и по године када је отац туженог (син оставитељице) погинуо да је тужени напустио В., гдје је до тада боравио због ратних околности, да је оставитељица имала непријатности због тога што је средини у којој је живјела било говора да се у њеној кући налази „радио станица“ и да је њен унук припадник Војних формација у Р Х и да је тужени и његова мајка оставитељици слали новчана средства и пакете и да су је звали да и она иде са њима из В. Наведене околности не упућују на закључак да је оставитељица била напуштена од стране туженог и његове мајке, како је закључно другостепени суд, јер су они помагали оставитељицу у датим околностима, у којима су се налазили као и оставитељица.

С обзиром на разлоге дате у образложењу ове пресуде, остали наводи ревизије нису од значаја за исход спора.

Одредбом члана 386. став 1 Закона о парничном поступку ("Службени гласник Републике Српске", бр. 58/03 до 49/09, даље: ЗПП) прописано је да странка која у цјелини изгуби парницу, дужна је да противној странци накнади трошкове поступка.

Према вриједности спора означеној у тужби од 10.000,00 КМ основ за обрачун трошкова поступка износи 100 бодова (Тарифни број 2) Тарифе о наградама и накнади за рад адвоката („Службени гласник Републике Српске „ број 45/00, даље: АТ). Туженог је заступао пуномоћник, адвокат и припада му право на накнаду трошкова проузрокованих вођењем парнице и то: за заступање тужитеља на 6 одржаних рочишта у износу од 1.200,00 КМ, за састав жалбе против рјешења о привременој мјери, у износу од 300,00 КМ, на име вјештачења, у износу од 160,00 КМ, на име награде за вријеме од 25% (Тарифни број 9 АТ), у износу од 400,00 КМ, на име паушалне награде од 25% (Тарифни број 12 АТ), у износу од 515,00 КМ и пореза на услуге, у износу од 257,00 КМ, што укупно износи 2.832,00 КМ. Туженом не припада право на накнаду трошкова на име састава одговора на тужбу, за коју радњу јеј поставио тужбени захтјев, јер ту правну радњу за њега није предузимао адвокат. Стога је на основу наведене одредбе члана 386. став 1., 387. став 1., 396. став 3. и 397. став 2. ЗПП одлучено као у ставу 2. изреке ове пресуде.

Из наведених разлога а на основу одредбе члана 250. ст. 1. ЗПП одлучено је као у изреци.

Предсједник вијећа
Петар Бајић